

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Baconi Baronis de Verulamio, Vice-Comitis S.
Albani, Summi Angliæ Cancellarii, Opera omnia, Quæ
extant: Philosophica, Moralia, Politica, Historica ...**

Bacon, Francis

Francofvrti ad Moenvm, 1665

XXXVII. De consuetudine & Educatione.

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10497643-5

*Optimus ille animi vindex, ladentia peccus
Vincula qui rupit, ad doluitque semel.*

Neque antiqua Regula rejicienda: Ut *Naturam*, ad instar bacilli, in contrariam partem flexas: quo recta tandem deveniat. Verum intellige hoc, ubi extremum illud alterum, in vitium non ducat. Insuper & hoc advertas, ne Habitum superinducere contendas, nixu continuo, sed intermisso; Nam intermissio impetum redintegrat, & adauget; Et si quis, dum tironem agit, perpetuo se exerceat, eveniet, ut errores, non minus quam facultatem, imbibat. Neque huic malo succurritur, nisi per tempestivas intermissiones. Præterea, victoria in *Naturam* non nimium cito triumphum accinas; *Natura* enim, ad longum tempus sepulta jacebit, & tamen occasione data reviviscet: Id quod contigit *Puella* apud *Æsopum*, ex se in *mulierem* conversa; Quæ civiliter admodum in mensa sedebat, donec mus in conspectu ejus forte curreret. Itaque occasiones tales aut omnino evites, iisdem frequentius insuecas, quo minus moveant *Indoles* cujusque *naturalis* optime deprehenditur in consuetudine familiaris; in hac enim nulla intervenit affectatio: in perturbationibus siquidem illæ Præcepta & Regulas penitus excutiunt: denique, in casu aliquo novo & insolito; quia tum à consuetudine deferitur. Felices dixerim, quorum *Indoles naturalis* cum vitæ suæ genere congruit: Alias vere dicere possint: *Nullum incolam fuit anima mea*. In studiis quicquid à *natura* tua alienum repereris; statuta tempora tibi præfigas ad eisdem Exercitationes & Meditationes; Sin autem cum Genio tuo convenerit, de statis horis ne sis sollicitus; Cogitationes enim tuæ sponte illuc convolabunt, prout negotia & studia cætera permittent. *Natura* cujusque, ex vi innata, aut bonas, aut malas herbas producit: Itaque sedulo & tempestive illas irriget, has evellat.

XXXVII.

DE CONSUETUDINE ET
EDUCATIONE.

Cogitationes hominum sequuntur plerumque inclinationes suas; *Sermones* autem, *doctrinas*, & *opiniones*, quas imbibebunt; At *Facta* eorum ferme *antiquum* obtinent. Itaque, ut bene notat *Machiavellus*, (licet in exemplo scelerato,) minime fidentum est, aut *natura* vilolentia; aut verborum grandiloquentia, nisi corroborentur *Consuetudine*. Instantia ejus hæc est: In facinore aliquo audaci & crudeli patrando, non acquiescendum esse, aut in *natura* alicujus ferocia, aut in promissis constantibus, nedum juramentis, sed committendum scelus esse: viris sanguinolentis, & jam dudum cadibus ausuetis. Sed *Machiavello*, de *Fratre* quopiam *Clemente*, aut *Ravillaco*, aut *lanregna*, aut *Baltazare Gerardo*, aut *Guidoni Faulcio*, nihil innotuit. Verum tenet Regula ejus *Naturam*, aut promissorum fidem & ferociam, viribus *Consuetudinis* haud æquipollere. Solummodo superstitione, nostris temporibus, eo provecta est, ut primæ classis Sicarii, Lanis obfirmatis minime cedant; atque decreta votiva, etiam in re sanguinaria, *Consuetudinis* vires exæquent. In aliis quibuscunque, *Consuetudinis* potentia clare elucescit: adeo ut miraculi instar

fit, audire, quot professiones, protestationes, promissa, verba grandia, jactitent plurimi; & tamen, istis omnibus posthabitis, pro more consueto agere, ac si imagines essent, & machinæ plane inanimæ solis *Consuetudinis* rotis impulsæ & actæ. Videre etiam licet *Consuetudinis* tyrannidem in aliis multis. *Indi* (loquor de *Gymnosophistis*, & veteribus, & modernis) se leniter super pyram componunt, atque hoc modo se ipsos igne sacrificant. Quin & feminae cum maritis in rogam immitti properant. *Pueri Spartani*, antiquis temporibus, flagris cædi sustinebant, super aram *Diana*, vix ejulatu aut gemitu ullo emisso. Memini, sub initiis *Reginae Elizabethæ*, rebellem quendam *Hibernum*, supplicationem *Deputato* obtulisse, ut torque lignea, non fune, suspenderetur; quia illud magis in more rebellibus erat. Inveniuntur *Monachi* in *Russia*, qui ad Pœnitentiam compendandam, tota nocte hyemali, in vase aqua repleto non recusabant sedere, donec glacie constringantur. Plurima denique exempla adduci poterunt, plane stupendas *Consuetudinis* vires, tam super animum, quam super corpus, prodentia. Quamquidem igitur *Mos* veluti summus sit humanae vitæ moderator & magistratus, curæ sit imprimis, ut *Mores* bonos asciscamus. Certe *Consuetudo* validissima, cum à pueritia incipit: Hanc *Educationem* appellamus; Quæ nihil aliud est, quam à teneris annis inbibita *Consuetudo*. Ita videre est, in *Linguis* ediscendis *Linguam* ipsam magis commode se applicare omnibus expressionibus & sonis; artus quoque magis agiles & flexiles ad omnes posituras & motus esse in pueritia, aut adolescentia, quam postea. Verissimum enim est, opsimathes istos novam psicam non bene admittere: Nisi fuerit in nonnullis hominibus, quibus animi nondum fixi, sed eosdem apertos ad omnia præcepta conservarunt, quo continuo emendationem reciperent; id quod rarissimum est.

Verum si *Consuetudinis* vires, cum simplex solummodo sit, & se juncta, tanta sint; multo magis *Consuetudo* copulata, & conjuncta, & in Collegiū coacta, excellit: Isthic enim exemplum docet, relevat societas, æmulatio stimulat, gloria animos extollit: Ita ut in hujusmodi locis, vires & influxus *Consuetudinis* tanquam in exaltatione sint. Certe multiplicatio, & (ut *Chymicorum* vocabulo utar,) *Projectio*, super *naturam* humanam, consistit in societatibus bene institutis, & disciplina salubri informatis. Etenim *Respublica* recte administrata, quin & leges bonæ alunt virtutem in herba, sed femina ipsius non multum promovent. Verum infelicitatis Orbis hoc habet, ut media maximarum virium applicentur quandoque finibus minime expetendis.

XXXVIII.

DE FORTUNA.

Negari non potest, quin *Accidentia* & *Casus* externi, ad hominum *fortunas* promovendas, vel deprimentas, plurimum possint. Gratia alicujus ex Magnatibus, opportunitas, aliorum obitus, occasio virtuti cujusque congrua. Veruntamen, *fortunam* suam fingere cujusque præcipue, in manu propria est. *Faber quisque fortuna sua*; inquit *Comicus*. Atque inter externas causas illa frequentissima; *Stultitiam unius*, *alterius Fortunam*
pro-